

305

305

1

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Nils Joh. Jeppson

Anmärkingar:

efter

TrälleborgSäger från Trälleborg,
jul, bäckskäringen,
från Gyja o. s. v.

i

(9 sid)

En gammal sägen från min hembygd.

På Trälleborgs västra gårde, där en liten bäck rinner ut i Östersjön, bodde enligt folktron, ett slekt troll kallad "Allbäcksprun eller Allbäckshäringen". De som färdades den vägen i mörkret, hände sig alltid lättare till mods, när de passerat Allbäckspruns boning och befunno sig på rätta vägen, emedan ej sållan alla handa vägförvillelser där ägde rum. Hästarna skrämdes, seldanet gick sönder, hjulen sprungo från vagnen, eller andra förtretligheter inträffade.

(9 sid)

Allbäckafrun brukade ofta göra fester för sina anhöriga, och vid sådana tillfällen inbjuda alla som passerade hennes boning. Men sällan har någon antagit hennes inbjudan. Det berättas dock, att en mjölnare från Trälleborg, varit med på en dylig fest.

Han dansade och soade sig med Trolsen och blev präktigt undfågad, men till all olycka råkade han bli sänder ett vinglas. Han ville betala det, men Trolsen tog endast emot silverpenningar, som han inte hade några sådana, skulle han betala det sedan. Han glömde emellertid detta löfte, och en natt överraskades han av trolsens besök, som då krävde honom, men han nekade att betala. Då svor Trolsen en hämnd, det skulle bli honom och hans efterkommande dyrt, för skulle aldrig vara någon lycko mer på det stället, och alltid en människas sjuk, tills Trolsen fått sin betalning. En tid efter Trolsens hemiska besök hos mjölnaren, skulle denne gå

ett örende, till ett ställe ej långt från
Albäck. Men kom aldrig tillbaka, utan fanns
liggande död på Albäcksbacken. Då förstod
man att brollen begit hämnd, och varit
orsak till hans död.

På Skånörs Ljung, bodde Albäckspruns
syster, nämligen trollen "Gya". "Gya" var
i molnets till "Albäcksprun" ett ganske be-
skedligt troll, som endast någon gång
gjorde sällskap, med dem som vid
natttid färdades över Ljungen. Då bön-
derna förr i tiden hörde till Skånör, för
att köpa brännvin, hände det ej så sällan
att de på hemvägen fingo "Gya" till sällskap,
som då skulle resa och hälsa på sin syster
"Albäcksprun". När hästerna med en bör-
jade frusta och svettas, samt vagnen gå
tungt, då kunde man vara säker på att det
var "Gya", man fäll med i sällskapet.
För att få bort den objudne gästen, måste
man taga av ena bakhjulet av vagnen,

hon hade då ej makt mer, hon fick då nöja sig att hålla i axelen och springa bekefler. Sen var det icke svårt att få fast på hästarna igen, när "Gya" inte längre åkte. Var någon nyfiken och ville se "Gya", skulle hon vända några vankar avig, och så titla i den, då fick hon se liksom en stor svart ock med röda ögon sittande bak i vagnen. En person har berättat, att Gya varit med ända in i detta århundradet. Hon skulle nämligen blivit ihjälslagen av iskan, under det svåra iskvädet sommaren 1905. Hur som helst, så finns det ingen nu mer, som är rädd för vare sig Gya eller Albäcksprun. Men ännu känner kanske många en underlig skänka, när de vid nattetid fördes förbi dessu förr så fruktade ställen.

Uppt. av Nils Joh. Jernsson

Anmärkingar:

efter

i

Svar om julseder och dylikt.

Slakt, brygd, bak, tvätt, - spinna fick man ej under julen.

Tjänarna samt andro arbetares vid gården. - På julaftons förmiddag fick tjänarna mjukt rågbröd, torrt rågbröd (kavring), gristek, sulta, godran och klenetter. - "Fulehöj"

Ja. - s. k. länghalm (räghalm). - Halmen begagnades att ligga på under julnatten en påminnelse om att Trälsaren vilade på halm i en krubba. - Den begagnades som strö under kreaturen.

- 11) Man stekte två och trepeniga latgjus samt s. h. präror.
- 15) Bandhunden löstes alltid julafton. Över kreaturen särskilt horna, sålledes alla skulle vara för att inte djuren skulle få chyro under det kommande året.
- 19) Isatt och hand skulle julafton ha risgrömsgröt.
- 20) Man satte ut gröt till Nissen (Tomten).
Grötrimm:
Äro denna gröt strödd med socker och kanel,
äter jag så mycket som kommer på mindel.
- Ju längre vi komma i fatet ned,
ju större blir kokerskens biter.
- Lät gröten väl dig smaka,
spill inte på din haka.
- 34) Man blädde ut sig till "Julspöke" på jul nyår och trettonaftnar.

- 5) På juldagen hände det ibland att någon varit och kastat in gödsel i ladugården, när gårdens folk på morgonen kommo ner i ladugården fingo de dubbelt arbete med att få ut det som andre kastat in i ladugården.
- 6) Man brukade ibland springa till granngården med en fågel (spervo) eller ännu vanligare en grisfot s. h. "sultefod". Det gällde att få fast på den som inkestet grisfoten vilken då tvangs att dricka så många brännvinsmyrar som det fanns ben i grisfoten.